

LATOGATÁS EGY MUNKA-SZÁZADNAL.

A sógorom jámbor kishivatalnok, fővárosi adó-tisztviselő. Kellemes, vidám fiú. Az a fajta ember-típus, aki a légynek sem tudna ártani. Most mikor megkapta a S.A.S. behívót, azt hitte, hogy őt is a harctérre viszik. Kétségbeesett, mert egy munkaszázad parancsnoka lett.

— Gyere ki hozzánk, Édre! — invitál. A város tele van mindenféle szamársággal. Azt mondják, hogy kegyetlenül bánunk az embereinkkel. Hát nézzél szét magad.

— Ha megtudják, hogy újságíró vagyok, úgy sem fognak velem őszintén beszélni, — mondom.

— Nem fogják megtudni. Gyere ki, nézz szét.

A Duna fölött ragyog a nap. Boldog nyaralók zivajától hangos az egész telep. Hol az ördögbe keresse itt az ember a munkaszázadot? Hol lehet itt a baraktábor, vagy a kaszárnya?

— Sehol, — igazít útba egy shortos pesti dáma. Keresse csak a partmentí villákat. Ott vannak.

A munkásszázadok parancsnoksága valóban egész sereg villát foglalt le s most ezekben vannak elszárlásolva a század tagjai. Igaz, az ágyakon nagyobb-részt csak szalmazsák van. De vajjon jut-e szalmazsák azoknak a honvédeknek, akik már valahol Kolumbán túl járnak? Vannak különböző kényelmetlenségek, amelyeket nem kell végigszenvedni egy-egy polgári lakásban. Például fél hatkor ébredtél. De vajjon tudnak-e aludni a honvédek, „mikor sikerítően bögni kezd a gránát”? Az öreg, harcsabajszú őrmester viszont azzal fogad:

— Egy kicsit várni kell kérem. A hadnagy úr, meg a többi urak még nem jöttek vissza.

A többi urak alatt a század tagjai értendők. Most valami szalmát tömködnek a zsákokba, ami persze szintén nem öröndetes munka. Hiszen a század tagjai között van egy ügyvéd, két banktisztviselő, néhány kisiparos, kereskedő miegyéb.

— A fene se tudja, — magyarázza az őrmester — mit akarnak velük. Egyik nap a strandot kapargatják, másik nap szalmazsákot töltenek a kiképző zászlóaljnál. Tetszik tudni, a régi Dienstreklamában, mikor még a közösknél szolgáltam, volt egy utasítás: „lázasan csoportosítani a semmittevést”. Hát most az urak ezt csinálják.

A hadnagy úrnak egyébként külön villája van. Abban van elhelyezve a századkonyha is, ahol néhány civilruhás, katonasapkás úr buzgolkodik a vacsora elkészítésénél. Az egyik hivatása szerint is mészáros, a másik könyvelő az egyik nagy vasas cég üzletben, a harmadik kiskereskedő Szolnokon, a negyediknek hírlapterjesztő-irodája van Hatvanban. Most valamennyien szakácsok, kukták, kisegítők. Azt mondják, hogy kissé meleg a konyha, azonban mosogatás után nagyon jól lehet fürdeni a Dunában. Fürdőtrikót valamennyien hoztak magukkal.

A tűzhelyen hatalmas bécsi szeletek sercegetek a zsírban.

— Kétszáztíz wienerschnitzlit nem olyan egyszerű kisütni ezen a vacakon! — magyarázza Grünspann úr.

— S ha maga látná, mennyi krumplit kell puccolni hozzá. És ráadásul az ember mindig elkésik! Hallja, már jönnek is.

Kint az érdi alkonyatban katona-nóta zendül.

„Horthy Miklós katonája vagyok,

Legszebb katonája”...

Elöl a hadnagy úr ballag, a szalmába fürdött civilruhás, katonasapkás század élén. Valahogy, nagy nehezen megállítja a századot. Jobbra-átot, vezényel, aztán az egészet rábízza az őrmesterre.

— Vacsorázzanak meg! Utána mehet mindenki; amerre lát, — mondja az őrmesternek.

— A nyolcórással megint jön egy csomó pesti dáma.

Mert az asszonyoknak szabad ki-bejárásuk van. Hozzák a cigarettát, a pótélelmiszeradagokat, a tiszta fehérneműt. Éjszakára ott maradnak egy-egy érdi villában az urukkal, vagy a barátjukkal. Kamuti őrmester nem keresi őket. A hadnagy úr mégkevésbé. Hiszen a pesti sláger is úgy véli: „Egy kis szerelem kell”.

A sógor azt mondja, hogy vacsorázzunk együtt. Ugy készült, hogy vele eszünk. Már bort is hozott.

— Megörültél? — mondom. En itt civil vagyok. Látogató. Képzeld el mit írnának a 8 Órai Újságék, ha kiderülne, hogy munkaszázadnál wienerschnitzlit evett a kormányparti sajtó murkatársa.

— Nekem az embereimmel kell ennem! — mondja a hadnagy úr. Ha elmegyek a vendéglőbe, akkor feljelentenek, hogy a századkonyháról ellopom a járandóságot és abból dorbézolok.

— Jó, akkor vacsorázz velük, én majd a vendéglőben várlak.

A kis Duna-parti nyári vendéglőben, egyik asztal mellett fiatal, röthajú gyerek ír.

— Hóhó! — kiáltok rá. Hát te mit csinálsz itt?

— Szolgállok a sógorod századánál. Tömöm a szalmazsákokat.

A fiú debreceni újságíró. Egyik baloldali lap munkatársa volt. Most ő is megkapta a behívót. „Siess! Azonnal! Szalmazsákot tömni!”

Mindjárt a közepén kezdjük a beszélgetést.

— Tulajdonképpen mi a baj veletek? — kérdezem.

— Semmi és minden! — mondja keserűen. —

Ami a bánásmódot, ellátást illeti semmi kifogás. A sógorod azonfelül jó gyerek. Nem kiabál, nem csináltat békaüggetéseket. Azt is mondhatnám: finom ember. Ugy vigyáz ránk, mint a kotló a csirkéire. Azonfelül nem is antiszemita. Hiszen látom, hogy direkt sajnál bennünket. Sokszor már a bőrét reszkirozza, hogy minél több kedvezést adhasson nekünk. Ha egyszer kapna egy felülvizsgálatot, egész biztosan degradálnák.

— Akkor hát mi a bajotok?

— Ti ezt nem értitek, mondja a kis vörös. — Itt szüntelenül úgy érzem, hogy megalázzák az emberi méltóságomat.

— A századparancsnok? Az őrmester?

— Nem! Mikor a honvédségnél szolgáltam, sokkal jobban megaláztak. Negyvenszer kellett „feküdj”-t csinálni, ha eltévesztettük a lépést. Éjszaka a zugsführer felköltött és az egész szobával kirakatta az ágyakat a hóra. Aztán megint visszarakatta. Hülyeség volt. Szemtelenkedés. Sikantéria. De azt velem együtt csinálták a keresztények is. Érted már?

— Nem értem! — mondom.

— Ezzel szemben itt senki sem szemtelenkedik velünk. Legkevésbbe a sógorod. Ha szolgálaton kívül vagyunk, állandóan per „urak” beszél velünk. Ma is velünk tömte a szalmát. Pedig hadnagy. Ha meglátná egy százados, vagy őrnagy, bizonyosan csúnyán letolná. És mégis meg vagyunk alázva.

— Mondd meg már végre, hogy miért?

— Egyszerűen azért, mert lehúzták rólunk az egyenruhát. Tudod, ez a civil ruha, fölötte a levente-sapkával amolyan gettó félt jelent. Azt jelenti, hogy mi nem olyanok vagyunk, mint a többiek. Mi nem lehetünk hadnagyok, nem hordhatunk önkéntesi karpaszományt. A zsoldkönyvünkbe pedig belecütik azt a bizonyos szót... Hát érted már?

— Értem, Gyurka! Viszont ti itt ültök a Duna

mellett.

... És nyaralunk a kincstár költségén. — mondja keserűen.

— Itt ültök a Duna mellett és bécsi szeletet esztek. A magyar honvéd kint a Dnyeszternél örül, ha babg-lyást kap. Ti szalmazsákot tömtök és azok odakint meghalnak. Ti nyugodtan alusztok az érdi villákban, azoknak a lövészárkokba becsorog a víz. Hát még mindig nem értitek, nem akarjátok észrevenni, hogy tiveletek egy életbiztosítást kötött a magyar politika. Ez a fiatal hadnagy, ez a babaarcú adóisztvisező nem a maga jókedvéből vigyáz rátok. Neki nem kell félni semmiféle „letolástól”. Neki és minden ilyen munkásszázad parancsnoknak az a kötelessége, hogy megtartsa titeket arra az időre, ha az angolok győznek.

— De kint a harctéren nem így van! — veti ellen Gyurka. — Ott aknát kell szedni, lövészárkot ásni, gépfegyvertűzben lőszeres vonatokat kipakolni és a mellett nem is minden századparancsnok olyan mint a mienk. Vannak, akik kéjelegnek benne, ha valami rosszat tehetnek velünk.

— Vannak jó emberek és vannak rossz emberek. A honvédség rendes, fegyveres alakulatainál is vannak jó parancsnokok és vannak rosszak. Vannak emberségesek és brutálisok. A háború háború marad. Itt a Dunaparton és Oroszországban is.

— De ez nem a mi háborunk! — lángol fel a fiatalember szeme.

— No látod! Erről is szó van egy kicsit. Ti azt mondjátok: ez nem a mi háborunk. Akkor, hogy kíváncsiak vagytok a világ bármely hadvezetőségétől, hogy fegyvert adjon a kezetekbe és bedobjon a tűzbe. Ha Amerikába azt mondanák a négernek, hogy „ez nem a mi háborunk”, akkor az amerikai demokrácia aligha küldené őket a frontra, ha majd belesodródik a háborúba. Ha az amerikai japánok

azt mondják majd egyszer, hogy „ez nem a mi háborunk”, akkor aligha fognak bécsi szeletet, vagy candyt etetni velük Miamiában!

— Az amerikai néger azonban harcolni fog Amerikáért! — mondja rá a rőthajú.

— Pedig látod, én úgy tudom, hogy ott is külön fekete századok vannak. Fehér tisztek parancsnoksága alatt. De ha tőled kérdezném meg, hogy ha visszaadnák a karpaszományodat és ha kimennél a harctérre a századdal együtt: mit csinálnál te? Harcolnál?

— Hitlerért?

— Magyarországért! — mondom.

— Ezekért: a nyilasokért? Horthyért, meg a többiekért, akik egyensúly-törvényt csinálnak, akik a fülcimpámat vizsgálják. Soha!

— És ezt mondják a többiek is?

— Mindenki ezt mondja. Minket megaláztak...

— Nem! — mondom. — Csak két érdek különült. A tietek és a mienk. Soha ilyen világos nem volt ez előttem, mint éppen most.

— Igen. Mi már nem értjük meg többet egymást! — mondja a fiatalember. — Kár minden vitáért.

... Az asztalnál már ott áll a fiatal századparancsnok, s mikor leül mellénk, hosszan nézi a pohárban aranyló bort. Mintha csak Pythia aranygömbjét vizsgálná. Vajjon mit lát benne? Látja-e ezt a fiatalembert, amint egyszer visszajön Moszkvából, — ahova tényleg átszökött — kezében a géppisztollyal? Látja-e a századot, amelyet egyetlen ember veszteség nélkül ad át majd a háború végén? Látja-e ezeket az embereket, amint üvöltve vádolják a népbíróság előtt és leköpdösik a tárgyaló-terem folyosóján? Látja-e önmagát megkötözött kézzel, a fegyencek csikos ruhájában? S tehet-e róla, hogy mindez így lesz?

S vajjon ez a lobogószemű, fiatal entellektüel látja-e amazokat? A másik szélsőség túlzóit, akik majd nem beszélgetnek, nem próbálják emberi szóval megvilágítani a gyűlölet tüzétől elvakult elméket, hanem a végső pillanatban, az elkeseredés dühével lövik a Dunába azokat, akik a két érdek harcában a maguk érdekét választották?

Tüzes kerék forog most az emberek szeme előtt. A gyűlölet tüzes kereke, amely nő, gyorsul, pereg, mint az ördög motollája és egyszer elkap majd mindenkit. Innen és túlról állókat. Magával ragad egyszer mindenkit. Gázkamrákba, Andrásy-út 60 pincéibe, bitóra, tömegsírba.

Van-e még kiút? Meg tudja-e még állítani valaki a gyűlölet tüzes kerekét?

AZ AZUR-EXPRESS.

A hegyi-vadász divíziót felváltották. S ezek a fiúk, akik most itt ülnek köröttünk az aknaszlatinai kocsmában, egyenesen a pokolból jöttek vissza.

— Mert az eleven pokol az, szerkesztő úr! — magyarázza egy tarpai kuruc közlegény. — Tettü, kosz, vérbajos nők, rongyokba burkolt férfiak, szemecskék, vagyis napraforgó-mag, amit az oroszok rágnak. A fene kér abból a munkásparadicsomból.

— Százestendővel visszamaradt népség! — áliapítja meg egy tizedes, aki civilben bányász volna valahol Borsodban. — Én nem szégyellem: amíg ki nem mentem a frontra, szociáldemokrata voltam. Nyolc éve pontosan beragasztottam minden bélyegget a tagsági könyvembe. De nekem ezután beszélhetnek az elvtársak Marxról, szabadságról, az orosz munkás-jólétről.

S így bontakozik ki szemünk előtt annak a világnak a képe, amelyet nem ismert Nyugat, amelybe mint valami meseországban hittek a szalonbolsevisták és a Nagy Illuzió megszállottjai, a magukra hagyott proletárok. Az entellektüelek a maguk vágyálmait, a proletárok a földi paradicsom illúzióját látták. De a magyar paraszt, a magyar munkás a maga szemével nézett. Ezeket az egyszerű, természetes embereket nem lehet becsapni. Az ő látásukat nem lehet megteveszteni.

A fiatal zászlós, aki civilben tanító, a cyrill-betűs iskoláskönyvet mutatja, amit valahol Dnyepropetrovszk környékén zsákmányolt az egyik iskolában.

Durva, foszladozó, hamarsárguló rotációs papíron mindenféle ábrák. Rikító vörös tankok, géppisztolyok, ágyúk, menetelő tatársapkás katonák.

— Ezt a könyvet — mondja — tanítótársaimnak

hoztam. — Nézzék meg mire tanították a szovjet-fiataliságot.

Aztán magyarázni kezdi, hogy a szovjet-gyerek körülbelül így tanulta az ABC-ét. A: ágyú, B: bomba, C: cián harcigáz, T: tank. Csak az Alfa és Omega: Sztálin!

Mert ott a Kárpátok mögött egy csodálatos, kiismerhetetlen világ van. Emitt iparosított Ázsia, amott kolchosz-paradicsom, egyik helyen modern és félelmetes hadiüzemek, de a szomszédságukban földbeásott munkáslakások, piszok, szenny, szemét, szolgátság. Áttekinthetetlen világ ez. Bezárt templomok és remegő emberek, akik sírva csókolják össze a szabaddító honvédeket és éjszaka rájuk tüzelnek a zsúpfedeles házak tetői alól.

— Egy fiatal orvoskisasszonynak udvaroltam odakint — mondja a karpaszományos örvetető. — Mikor megmutattam neki a budapesti képeket nem akarta hinni, hogy van Lánchíd, Vár és hogy Budapesten is jár a földalatti. Metro csak Moszkvában van! — erősítette. — Mikor megmutattam neban van! — erősítette. — Mikor megmutattam neki a hugom és az édesanyám fényképét, akkor megéppenséggel azt hitte, hogy be akarom csapni.

— Ti bizonyosan grófok vagytok! Vagy burzsujok! — mondta és hiába magyaráztam neki, hogy az édesapám középiskolai tanár. — Ilyen ruhája csak a burzsujoknak van. Meg az amerikai milliomosoknak.

— A legérdekesebb a Pjotr esete volt. — mondja a másik közvitéz. — Az autószerelő műhelybe osztottuk be ezt a ruszkit. Valami hadiüzemben dolgozott előbb. Valamicskét értett a motorhoz. Első nap, mikor vége lett a munkának, nem akart haza menni. Lefeküdt a szétszedett motor-alkatrészek közé. Felesége utána hozta a vacsorát. Másodnap, harmadnap sem akart hazamenni, pedig volt valami la-

kása. Végre megkérdeztük tőle, hogy miért akar mindenáron a szerelő-műhelyben aludni.

— Orosz munkás mindíg az üzemben aludni — magyarázta kézzel-lábbal. — Ruszki proletárnak nincs órája. Ha ruszki proletár öt percet késik a munkából, ruszki komisszár nyomban föbelőni. Szibériába küldeni.

Igy derült ki, hogy nagyon sok orosz munkás bent alszik az üzembe, ahol a munkaidő 12-14 óra. Nemcsak háborúban. Ennyi volt békében is.

A borsodi bányász-tizedes valami igen-igen cifrát mond a szocializmusról. Süssék meg! A tetűjükkel, meg a szemecskivel együtt.

Egy hajdusági honvéd — aki Isten tudja, milyen katonai bölcsesség folytán került a hegyivadászokhoz — az egyik vinyica-környéki kolchozról beszél.

— A kolchosz-paraszt együtt lakik a kolhoszkeuskével. A lakásokban még ágy sincs. A kemencén alszik az egész család. Néha 10-12-en egy sorban. Az egész kolchoszon egyetlen kő épület van. Abban lakik a komisszár, intéző, vagy mi a rossz istennyi. Csak azt tudom, hogy a parasztnak le kellett térdelni előtte, ha vizitált.

Persze a komisszár nem volt orosz. Abból a fajtából került ki, amely most ott áll az orosz századok mögött és géppuskával, kancsukával hajtja őket a halálba. A fényképeik ott vannak a német illusztrált lapokban. Mindegyik egy-egy Szamuelli. Mindegyik egy-egy riasztó Korvin-Klein típus.

— Miért harcolnak akkor olyan hősiezen? — kérdezi kissé sunyin egyik baloldali lap munkatársa.

— Azért uram, — mondja rá H. A., terebesféhérpataki magyar honvéd, — mert ott jobb meghalni, mint élni. Az életnek nincs értelme.

A baloldali kolléga hallgat. Ezt aligha lehet felidézni a pesti drukkereknek, akik szorongva olvasák, hogy a koponyákkal való útkövezés lehetőségét

egyre keletebbre és keletebbre tolja a félelmetes német hadigépezet.

A fiatal százados, aki barátja, pajtása az embereknek, felteszi helyettük a körkérdést:

— Na fiúk, két liter bort kap tőlem, aki a legtalálóbbs választ adja arról, hogy milyen az orosz rendszer.

A tűzben járt katonák közül mindenki mond valamit. Kultúra nincs. A munkások földalatti odúkban és nyomortelepeken laknak a nagy gyárak körül. A templomban szeszgyár van, vagy gabonarakár. Nincs Isten. A fiatalok elkanászosodtak és fogalmuk sincs róla, hogy van másik világ is.

Végül egy közhonvéd szólal meg.

— Oroszországban nem tudnak mosolyogni az emberek!

— Te nyerted a két litert! — mondja a százados.

Mert ez a lényeg. Az orosz ember arcán meghalt a mosoly. Nem a háború miatt. Sokkal régebben. A bolsevizmus ölte meg. Az állati munka. A rendszer gondoskodik róla, hogy senki se érjen rá semmire. Főként ne tudjon gondolkodni.

— Oroszországban meghalt a lélek!

— Tudod, — magyarázza most már a százados — ez a honvéd találta el jobban, amit én sem tudtam kimondani eddig. Meghalt a mosoly. Ezek az emberek gépek. Egy kicsit állatok. Munka-barmok. Ha egyszer ezek betörnek Európába, akkor vége mindennek. Ez nem ember többé. Tömeg. Gondolat nélkül, hit nélkül, életkedv nélkül, mosoly nélkül. S ez ellen nincs védekezés. Téríteni nem lehet, mert a papot nem értik. Felvilágosítani mégkevésbé, mert azt hiszik hazudunk nekik. Harc! Ez az egyetlen menekvés. Harc a pusztulásig. Harc teljes erővel. Ezt írjátok meg.

Mikor beérkezünk a keleti pályaudvarra, valaki mutatja, épp bent áll az Azur-express.

— A magyar kormány Franciaországtól drága pénzért megvette az Azur-expresszt, amely Párizs és a Riviéra között közlekedett. Csupa termes kocsik. A nyaralók ezzel utaznak majd Tusnádra. Kövér, kolozsvári, nagyváradi csonkeretesekek terpeszkednek a bíbor-bársony üléseken. Vastag szivarok füstölnek. A Waggon Lits hófehérruhás pineterei Mecsekit és kecskeméti barackot szolgálnak fel az árva üldözötteknek. Az üléseken Népszava, Magyar Nemzet. Gúnyos mosolyok. Ezt a háborút a németek úgyis elvesztik.

A tűzből jött katona utána néz az induló pompás kocsisornak. Vajjon nem jobb lett volna ötven fánkot venni ennek az árából?

A pirossapkás segédtsízt szalutál a vonatnak, amely — mint írni szokták — méltóságteljesen ki-gördül az üvegcsarnokból.

— Azur-express! Kint a fronton pedig halál és halál. Oroszország ahol meghalt a mosoly. Itt Azur-express! Hova utazol rajta álmok, gondtalanság duhaj hazája. Hova mégis árva Magyarország?

SZÖVETSEGET KÖTÖTTUNK.

Néha ott is van „demokrácia”, ahol ezt nem annak hívják. Például itt a Hajduságon. Aki meg akarja tanulni, hogy mit jelent ez a sokat vitatott fogalom, jöjjön el ide Hajduböszörménybe, ahova egy kis közvélemény-kutatásra ruccantam le. Ezekre a hajdukra jobban rá lehet hagyatkozni, mint a pesti politikára, a redakciók gerinctelen intellektüelljeire és a politikus urak nagy részére, akik valami grandiózus tehénvásárnak nézik a világnáborut. A hajduság a magyar politikán belül mindig valami ősi, természetes, nemzeti demokrácia különállását jelentette. Már csak azért is, mert itt mindenkinek meg van a soha el nem ismert hajdu-nemessége, amelyet még Bocskay adott, amidőn megcsinálta a magyar történelem egyik legszebb telepítését. Nemcsak ember az utcaseprő, de demokrata a főkapitányok utóda, a polgármester is, mert ő is paraszt fiú, mint a többiek: a rendőrkapitány, a tanár urak, a pap, a gyógyszerész. Az én apámnak nagyon megemelte kalapját az öreg talyigás Kovács Antal, mert az apám tanár volt. De az apám még nagyobbat köszönt Kovács bácsinak, mert az öreg talyigás fia az ő tanár-kollégája volt. Hány ilyen életsors ol, hány nagyszerű felemeikedésről és tragikus elhullásról beszél az akác városa! Paraszt apák fia itt mindenki. Káplár Miklós csikós volt a Pródon és még legalább hét nagy festőművész él itt. Egy kivételével valamennyi a népből jött. A mellett egy katonanép fegyverzettsége tölti meg ezt a hajdu demokráciát. Nem hiszem, hogy az angol alsóházban különb gentleman-ek üljenek, mint itt a városi közgyűlésen ezek a csizmás magyarok, gazdák, vénkertű napszámosok.

Itt csak a pesti vigec-demokráciával volt baj. Amikor 1919-ben népbiztos lett a nagy lisztpanamá hős, Rubinstein Benő, Kelemen Győző ügyvéd úr, aki maga is parasztgazda fia volt, felment a nagyhatalmú elvtárs hivatalába.

— Mit akar Kelemen elvtárs? — kérdezte Rubinstein.

— Ideszanyám egy kis tojást küldött Rubincsány elvtársnak! — pislantott Győző és letett eléje két tojásgránátot, amely feleslegbe maradt az Isonzó fronttól.

— De most oszt pucolják elvtársam, tette hozzá. — mert hogy ez azonnal robban.

Kun Béla vitéze a városháza ablakán ugrott ki, pedig a gránát nem is volt beélesítve.

— Itt mán csak mi kormányzunk ezentúl! — mondta 1920-ban egy vénkertű napszámos bizottsági tag a közgyűlésen.

A szabadságról itt nem kellett sokat beszélni. Itt mindig tudták, hogy kell megvédeni a szabadságot. Mikor Kossuth Debrecenben székelt, egy egész ezredet ültet róra a Hajduság. Maguk adták az embert, a rüsztingot, de még a nyeret, meg a patkót is. Az első világháború után ezerszáz hősi halott nevét vésték fel a hajduböszörményi városháza márványtábláira. A földosztással volt ugyanis kis baj, a kommunizmus idején. A szomszédságban Balmazújvárosan új apostol ütötte fel a fejét, Pokróc elvtárs személyében, aki úgy vélte, hogy az egész Semsy-birtokot és az egész hazát fel kell parcellázni a nincstelenek között. Balmazújvárosan tetszett is a dolog, mert ott volt a nagybirtok. Hajduböszörményben azonban csupa kisgazdák birtokolták a Bocskay által kiosztott földeket. Ennél ellenére azonban a földosztás megnyerő programnak látszott. A hajduk úgy gondolták, hogy akinek van 5 holdja, kap mellé még ötöt és akinek ötven van az újabb

ötvenet kap a meglévő mellé.

— Nagybeszédű ember — mondta valaki Pokróc kománkról. — Hívjuk meg szavalásra!

A következő vasárnap legalább ötezer ember hallgatta a földosztó apostolt. Eleinte tetszett is, amit mondott. Mikor azonban arról kezdett beszélni, hogy a tíz holdas birtokot is el kell venni, oszt' odaadni annak, akinek semmije nincs, kitört a gyalázat. Előbb felemelkedett egy görbe-bot. Aztán tíz, aztán száz, ezer, ötezer.

Dobos Nagy Imre a városi dobos-hajdu elkiáltotta:

— Usgyé!

Pokróc elvtárs egy mókus fürgeségével leszökölt az emelvényről. Utána pedig ötezer hajdu trappolt, ötezer görbe-bottal, mindaddig amíg csak el nem érték a város határát. Így aztán a földosztás mindmáig elmaradt. Telepítésre, a túlsúfolt méhkas kirajzására lett volna szükség. Azonban hiába csatáztunk. A felsőház azt mondta: nem!

Most hát a pesti kávéházak után itt volnánk egy kis közvéleménykutatásra. Lássuk hogy is áll az a belső front, amiről olyan sokat kell írni a pesti reakcióban.

A Közép-Kertben, a város szegény-negyedében ülünk Gál Imre uram portáján. Három hold földje van, meg egy kis szőlője a Bodán. Olykor nap-számba jár a nagyobb gazdákhöz. A felesége kofálkodik. De a fiuk már hadnagyi rangban szolgálnak a Donnál. A lányuk most végzi a tanítóképzőt és egy év múlva meglesz a diplomája, meg az állása is. Az egyházi iskolában fenntartott hely várja. Most azt kérdezem ettől a szíjasarcú hajdu gazdától, hogy mi lesz ha elveszítjük a háborút. Rám néz. És még ma is hallom a hangját:

— Nem szabad elveszíteni. Mert most már van miért élni!

A magyar élet egy kis darab csodája az, ahogy

ez a nincstelen, földtelen magyar, hazatérve az orosz hadifogságból felépítette a családot, a kis földcskét, szőlőt... az életet.

— Nézze, — mondja — csak azért sikerült, mert segítettük egymást. Segített a kormány, amely a kölcsönt adta, a város, amely a fiamat hozzásegítette az ösztöndíjhoz. Dógoztunk, de most már nem éreztük, hogy olyan elhagyott a magyar, mint 1918 előtt volt. Figye meg, nekünk semmi bajunk a kormánnyal. Visszaszerezték a Felvidéket, Kárpát-ajkát, Erdélyt. A gyerek járhat iskolába, lehet tanító, pap, orvos. Hát most védjük a magunkét.

— Odafent azonban Pesten azt mondják, hogy demokrácia kell, meg az angolok oldalán kell harcolni.

— Mit segítettek nekünk Trianonban? — kérdi Gál Imre uram. — Na látja! Hát most visszaadjuk nekik a segítséget. Ellenük se, de velük sem. Nekünk a muszkával van bajunk. Vagy még inkább a bolsevikokkal. Én láttam őket a krasznajarszki fogságban. Hát én csak azt mondom: ide aztán egy se tegye a lábát.

— Mások is ezt mondják?

— Ezt! — bólint rá Gál Imre uram. Hallgassa csak meg azokat, akik hazajöttek szabadságra. Mind azt mondja, hogy inkább lesz hőtáig szegény nap-számos, mint egy napig felszabadított proletár ott a tetűk országában. Inkább meghal a Kárpáton, mint hogy ideeressze azt a nyomorúságot.

Igen! Ez nem politika többé. Ez az élet, vagy halál kérdése. És ezt így látja nemcsak a böszörményi hajdu, hanem az egész Magyarország. Így látja a nép, amely az újságok hírein, a hazatérők elbeszélésein keresztül, egy új tatárjárás hordáinak dühörögését hallja. Az ősi magyar ösztön, az ázsiai halál elől ezer éve menekült nép tudatalatti veszélyérzete ez. A halál rettentő látomása, amelyet még csak

egyetlen nép érez ilyen közvetlenül közelvalónak. A finn testvér. A finn „demokrácia”, mint ma mondanák. Rooseveltt a kandalló mellől arról cseveg, hogy a diktatúra orosz formája nem olyan veszélyes az emberiségre, mint a diktatúra „német formája”. Mennyivel ösztönösebb államférfi ez a szíjas vénkerti hajdu! Mennyivel jobb politikus azoknál, akik most a Törzsökös Magyarok szövetségében a termékeny lustaság elméletét prédikálják és akik azt mondják, hogy nem kell semmit sem csinálnunk. Semlegeseknek kell maradnunk a halállal szemben. Minket szeret a Magyarok Istene. Nekünk nem történhetik semmi bajunk. És ez a másik látomás még kísértetesebb. Az első világháborúban alulról veszítettük el az országot. Most felülről akarják elveszteni. Akkor a külvárosi proletár-demagógia zúzott szét mindent. Most a kaszinói demagógok, s a koponyás útkövezők prédikálják a „nem akarok többé katonát látni” dicsőséges elméletét.

És ez a magyar végzet titka. A nagybirtok, a liberális kapitalizmus Magyarországa el fog veszni, akár győzünk, akár nem, mert megingott magában. Nincs többé hite. Most az angol, de rossz esetben az orosz fegyverekkel is hajlandó megmenteni nem a hazát, hanem a „magyar életformát”. A kaszinók pókhálóját és a liberális nagytőke által adott sine curkat. Velük szemben most a nép, a paraszt, a katona, a munkás mondja:

— Harcolni!

Mikor ezekről a dolgokról beszélünk Gál Imrével, a magyar nép, a hajdu-szabadság hangját hallom az okos, egyszerű beszédében.

— Maga meg ne hallgassik arra, amit a pesti aszfalton beszélnek. Ha írja a cikket, mindig mi ránk nézzon. Mi ránk gondoljon. Oszt bigyje el

nekünk, hogy vagyunk olyan magyarok, mint akárki más.

— Szóval kössünk szövetséget! — mondom mosolyogva én.

— Nem a nimettel, nem az angollal, nem is a pesti vigéccel! — bólint rá Gál uram. — Majd én megírom olykor egy-egy levélben, hogy mit gondolunk mi. A nép... Magyarország... Hajduság... a Vénkert...

Az utolsó levelet azután kaptam Gál Imre uramtól, hogy a minisztertanács elutasította Erdély védelmének gondolatát.

Elvesztünk! — írta. Csalódtunk... Azokban csalódtunk, akik felül voltak.

Most azonban még messze vannak 1944 őszének arnyai, rémei. Néhány nap mulva ott állunk Kasán. A hatalmas Fő-utcán tíz és tízezernyi ember. Piros-fehér-zölddel letakart emelvény. A katonazenekar hangjain harsog a Hunyadi-induló. Kállay Miklós miniszterelnök most búcsúztatja a kassai hadtestet. Köztük a saját fiát is, aki most indul a doni frontra.

Végre! Talán megmozdul a föld. Hiszen Kállay Miklós ott áll, tőlem három méterre az emelvényen. Mondja a búcsúztató beszédet:

— *Én most a magyarság szent háborújába viszem a nemzetet!*

És visszafelé utazva, azt mondja az étkezőkocsiban Mezey Lajos, MÉP képviselő:

— Az egészséget ne vegyétek túlságosan komolyan. Ez a kétszázezer ember, aki most a harctérre megy, nem fog komolyan harcolni. A németek felé bizonyítjuk, hogy jó szövetségeseink vagyunk, az angolok felé, hogy még sem harcolunk.

Oh dicsőséges erdélyi politika! Vajjon mivel vagyunk jobbak, mint a Moloch-állam, amely a bálványnak áldozatul dobta saját fiait?

A VAR MESSZE VAN A DONTÓL.

A katona számára nincs végzetesebb, mint nem tudni: melyik oldalon áll. Ezt mondja egy lovagkeresztes százados, aki most jött a frontról.

Gyakorlatilag e pillanatban nincs is magyar front. A voronyezsi hídfőnél álló magyar hadsereget megsemmisítette az orosz roham és a tél. Nyolcvanhét ezer embert elfogtak. Ami ennél is rettenetesebb, a magyar honvédséget valakik nem szerelték fel kellően. A téli ruhákat nem osztották ki. A fegyverzet elégtelen volt, mert a belső front spórolt. A magyar gránát tízszer annyiba kerül, mint az angol, vagy a német.

A liberális nagykapitalizmus megakarja mutatni, hogy ő az angol nagykapitalizmus barátja. A katona tehát fagyjon meg.

— Kihez tartozunk mi? Melyik oldalon állunk?

— kérdezi a lovagkeresztes százados. — Kik a szövetségeseink és kik az ellenségeink? Értsd meg: én nem politizálok, nekem semmi közöm hozzá, hogy ki milyen irányba vezeti az államot. De annyit elvárhatok, világosan mondják meg nekem: ki ellen harcolunk, vagy kell-e harcolni egyáltalán?

— A katona egész életében arra készül, hogy meghaljon ha kell a hazáért. Ez a hivatásos tiszti hivatása. Mi azonban azt sem tudjuk, hogy szabad-e meghalni a hazáért? Nem tudjuk nem követünk-e el valami helyrehozhatatlan bűnt, ha teljesítjük, amire megküldtünk. Itthon harcra biztat a sajtó, a politika, a hadparancs, de ha kimegyünk a frontra, ha végre akarjuk hajtani a parancsot, akkor négy szemközt azt mondják nekünk, — néha éppen a parancskiadók mondják —:

— Megbolondultatok? Mit szólnának hozzá Pesten? Mit szólnának Londonban? A parancs arra jó, hogy legyen írásos bizonyíték a németek felé. Pest és az angolok irányában azonban a régi Dienstreglama érvényes: lázasan csoportosítani a semmíttevést. Azt azonban senki nem akarja tudomásul venni, hogy a Donnál nem angolokkal állunk szemben, hanem bolsevikiekkel. Odakint, akár tetszik, akár nem, nekünk a német katona a szövetségeseink. Ők akik mindent feláldoznak, akik jó bajtársak lennének, megvetnek minket, mert látják a bizonytalanságot, a háború szabotálását, a rongyos, téli ruha nélküli bakát. Azt mondják: segítsen rajtatok a saját országotok. Nekünk éppen elég bajunk van. Épp elég áldozatot hozunk. Erre, mivel saját hazánkat nem szidhatjuk, szidjuk a német — bajtársiasságot. Sokszor úgy látszik: azért küldtek a frontra bennünket, hogy bosszantsuk a német szövetségest.

Igen! A katona dilemmája a legszörnyűbb és legvégzetesebb. Mert a Várban a Sándor-palotában, a Törzsköcs Magyarok Egyesületében lehet Kállay-kettőst járni, a fronton azonban csak egy politika lehet: élet, vagy halál? Pedig egyszer már a fiatal Károly királynak egy ilyen frontmögötti békekísérlétebe bukott bele a monarchia. Most azok folytatják a Sixtus-tárgyalásokat, akik Budaörsnél rálövettek a királyra, mert „gyengekezű volt”.

— Magyarország a harctérre küldött kettőszáz ezer embert. Ezt tekintették úgy, mint a nemzet áldozatát, amelyet meghoz azért, hogy ép bőrrel kerülhessen ki a háborúból — mondja egy sajtótájékoztató is.

— Mi mindent csak félig csináltunk! — mondta 1918-ban Gömbös Gyula.

— Én a magyarság szent háborújába viszem a nemzetet! — mondta a kassai főutcán Kállay.

Most ugyanez a Kállay tárgyalni fog, hogy miként lehet a szent háborúból kivonulni.

— Vannak, akik azt mondják, hogy a becsületet, a szövetségi hűséget, vagy kényszert nem lehet függővé tenni a harctéri helyzettől. Ezekre mások azt mondják, hogy „nyilasok”.

Az újvidéki partizán-akció leveretésének tetteseit megdicsérték. Most keresik őket, hogy lefokozzák és felakasszák.

Az a csodálatos, hogy a hadsereg mégis harcol odakint. Harcol úgy, mint még nem harcolt egy magyar hagyott hadsereg. Százával teremnek a hősök, a magyar vitézség, hűség példaadó helytállóí. És a karádkatalinos, színháziéletes, belső frontnak is megvan az ellentétele. A keresztény gyárosok, iparosok, akik most nagyszerű szociális érzékkel rendezik be a gyári étkezőket, megfizetik a munkást, biztosítják a hadiüzemi ellátást, a fiatal kereskedők, akik nagy összegeket áldoznak szociális célokra, a kishivatalnokok, akik példaadó szorgalommal végzik a munkát és mindenek fölött a magyar paraszt, aki nem ingadozik, hanem termel, dolgozik, mert ösztönösen érzi, mi vár rá, ha jön az orosz.

A katonák azonban néha megkérdezik:

— Miért halunk meg?

A voronyezsi katasztrófa idején a budapesti lakókban, a Lipótváros magánlakásaiban és a rózsadombi villákban felbontották a „sztálingrádi pezsgőt” a szegény üldözöttek. Ez a sztálingrádi pezsgő fogalomvá vált. Az ordító szibériai buránában, a véres hóban megfagyott tíz- és tízezer magyar. Budapesten pedig pezsgöztek, azok, akik a sorsukat, a vágyukat, álmaikat, kötelességeiket elkülönítették a nemzettől.

— Prosit a győzelemre! Mert *mi* fogunk győzni, akárki győz is!

A katonák pedig újra azt kérdezik:

— Miért halunk meg?

Azokért, akik pezsgővel ünneplik hatvanezer magyar halálát és nyolcvanhétezer magyar hadifogságba-jutását?

— Majd meglásd, — jövendőli az én lovagkeresztes barátom — a végén minket katonákat fog-nak odaállítani bűnbakul. Azt fogják mondani, mi nem harcoltunk jól. De lehet itt harcolni? A katonát, ha átmegy az ellenséghez — főbelövik. A politikust, aki ugyanezt teszi — az egekig magasztalják. A politikus, aki áruló, — mint a nemzeti függetlenségi front tagjai — nem lövetik föbe a katonák. Majd ők bitóra huzatják a honvédet, mert harcolni mert.

Az ellentmondás, a kétértelműség, a schova sem tartozás néha egész különös formában érvényesíti hatásait. A katonák, akik már nem bíznak a felső vezetésben, szükségképpen megpróbálnak mindent maguk csinálni. Olyan dolgokat is, amihez nem értenek: rádiót, színházat, újságot, hadiüzemet vezetnek. Nem jobb lenne e helyett egy kétértelműségtől mentes polgári vezetés. Egyenes irány. Aztán tessék harcolni!

Vajjon tudják-e, akik mindezt csinálják, hogy illuziók után futnak. Van valami biztosítékuk arra, hogy az ország nyugati és nem orosz megszállás alá kerül? Vajjon a végső pillanatban nem fogunk-e egyedül állani, mint Rothermere lord állt a kassai főtéren? Lesz még egy Rothermere lord egyáltalán? Vajjon a nyugati humanisták nem fogják azt mondani végül, hogy menjünk és kérjünk kegyelmet Sztálintól.

A lovagkeresztes századossal megyünk, megyünk a behavazott budai éjszakában és még ma is hallom a hangját.

— Holnap elbúcsúzom a családomtól, aztán megyek vissza a frontra. Tudom, hogy nem jövök visz-

szá többé, de azt sem kérdezem már, miért halunk meg.

— Mi odakint tudjuk, hogy értelme van a halálnak. Onnan, Keletről nem az élet közelít felénk, hanem a biztos nemzetpusztulás. Odakint csak egy értelme van a szónak és minden szó azt jelenti, hogy a bolsevizmus elpusztítja a világot. Magyarországot. A kultúrát. Mindent elpusztít, ha nem állítjuk meg: a sztalingrádi pezsgőzőket, az optimistákat, az árulókat, az angol-barátokat, a német-barátokat, talán ezt a büszke Várat is.

A Duna fölött hallgat az éj. Egy magyar honvédtiszt felnéz a királyi palota ablakaira.

— A Dontól — hallom a sóhaját — messze van a Vár. Nagyon messze. És talán egyre távolabb.

AZ EGYETLEN ELLENÁLLÓ.

Soha többé 1918-at! — mondja a kormány-parancs. Erről kell írni, szónokolni. Ugyanekkor a svájci lapokban vidám karrikatúrák jelennek meg Kállay Miklósról, amint borjúszerű ingben, lobogó gatyában, kezében fokossal járja — Hitler és Churchill között — a kállai-kettőt. És ezzel a tánczal nem is volna semmi baj. Hiszen úgy beszélnek, hogy a magyar kormány komoly tárgyalásokat folytat az angolokkal arról, hogy miként lehet a háborúból kikerülni. Ha Magyarországot a nyugati csapatok szállják meg, akkor a szovjet-veszély elmúlt. S nekünk csak ez a fontos.

Persze Pesten, ahol a pletyka úgy terjed, mint a náthajárvány, a kávéházakban is beszélnek már az ankarai tárgyalások hírét, fázisait, a tárgyaló személyek nevét, állását, útirányát, amelyen kijutottak Magyarországból. Ezzel párhuzamosan folyik a közhangulat átgyúrása. Mindenféle szervezkedések zajlanak arra a esetre, ha az angolok jönnek. Ennek a mozgalomnak különféle árnyalatai vannak. Hősök, gangszterek, szentek és spekulánsok, patrióták és hétpróbás hazaárulók kavalkádja ez. Kik a hősök? Például az ősz Zsilinszky Endre. Ő a szabadságharcosok forrófejűségével, a meggyőződött ember puritanizmusával áll szemben, mindazzal, ami német. Az indulatait vezetik. Az indulataitól nem lát. Sokkal fanatikusabb, mint a nyilasok, akiket a fanatizmusuk miatt gyűlöl. Gyűlölő a németeket és ez elég ok azra, hogy összekeveredjék mindenféle emberrel. Nemcsak a hősökkel, hanem a spekulánsokkal is.

„Bandi bácsi” mindenesetre nagy utat tett meg az Achim-pertől a szélbaliakkal való sugdolódzásig,

az utolsó huszárszázadtól, — amelyet ő vezetett haza az első világháborúból — a függetlenségi népfreontig és a Malinovskyhoz írott levélig. Nagy út volt ez a Szózat szerkesztőségétől a Magyar Nemzetig, a faivédő párttól a Dob-utca-i titkos fél-kommunista gyűlésekig, a Szózatban írt „Schulter am Schulter” című vezércikktől a német-gyűlöletig. Egy tiszta, igaz ember azonban néha veszélyesebb, mint a szélhámos. Fehér haja zászlóként lobog a csirkefogók, zilált jellemek, befutóra-játszók előtt, akik azt mondják: nézzétek! Zsilinszky a vezér. Háta mögött ijesztő figurák csinálják a maguk kis politikai üzleteit, vigécek adják-veszik az országot, a jövőndő hatalmat és spekulálnak az orosz győzelemre. A németellenes vonalat jelenti a Nemzeti Kaszinó, a Törzsökös Magyarok Szövetsége, s a kaszinói urak eszmei cinkostársai — a kommunisták. Zsilinszky Endre szlávverő apjával szemben büszkén viseli édeanyja, nemes Bajcsy Mária nevét és németnek tartja a halott Gömbös Gyulát, akinek az anyja volt német származású. Az angolbarát vonalon ott a legitimista arisztokrácia nagy része. Akiket a haza kevésbé érdekel. A haza elveszhet. Az életforma megmarad. A hitleri imperializmust nem nagyon gyűlölik, annál inkább a német nacionalizmus szociális tartalmát. Ha az angolok győznek, akkor megmarad a nagybirtok, ha a németek győznek, akkor itt a szomszédságban nehéz lesz fenntartani a nagybirtokot, a szociális vacuumot. És ha az oroszok győznek? Erre nem gondol senki.

A kevés hősök és ritka jószándékúak mögött azonban ott áll egy sötét, bizonytalan csoportoska, az átmentők, a minden rendszerben jók, a magukat átkártyázók. Egyik Károlyi gróf meglátogat a szerkesztőségben:

— Kérem kedves barátom, szerezzen nekem egy három-négyezer pengős Aladárságot — mondja így

szóról-szóra.

Mondom, hogy magamnak egy telefont sem akarok szerezni.

— Sajnálom, pedig viszonztam volna, ha majd az angolok jönnek.

A zsidótörvényeknek ezek a haszonélvezői. A keresztény szakembert, a kisembert félreszorítják és osztogatják a megüresedett igazgatósági tagságokat, szerkesztői stallumokat, a lapengedélyeket. Ezek olyan Magyarországot akarnak, amelyben a szocializmus ismeretlen fogalom.

A legveszélyesebb szakma azoké, akik még nem kaptak semmit, de akik mindenek lehetnek, ha előbb elpusztul az ország. Sértődött egzisztenciák, ominózus törtetők. Egy Sulyok Dezső, akiből Gömbös nem akart igazságügyminisztert csinálni. Most törpe Herrostratesként fel akar gyűjteni mindent maga körül. Itt van Tildy Zoltán, akinek szeghalmi panamájáról, a református parasztok közönséges meglépéséről egész jegyzőkönyv-gyűjteményt őrzök az íróasztalomban.

— Ezt a sötét embert le kell leplezni! — mondom egyszer Hubay Kálmánnak.

— Ki ez a Tildy? Jelentéktelen ellentét! Nem érdemes vele foglalkozni.

Később ugyanez a Tildy írja alá, mint köztársasági elnök Hubay Kálmán halálos ítéletét.

Aztán itt van Szakasits Árpád, aki kötéltáncot jár a legitimista gróftoktól a kommunistákig. Később egy Krisztus-gyalázó cikket akarom fejére olvasni. Ijedt tiltakozás. Szakasitsot ne bántsuk. Te nem tudod, hogy a német Gestaponak dolgozik.

A legveszedelmesebbek a második vonalban álló stréber-parasztok, a Nagy Ferenc-féle műveletlen, lakkcipős jampecek, akik bedugják a fülüket a magyar parasztiúk háborús tapasztalatai előtt és a szovjetet várják. Kovács Imre, Pfeiffer Zoltán, Pe-

yer Károly és többiek tulajdonképpen tisztánlátó emberek. Világosan látják, hogy nincs olyan rendszer Magyarországon, amelyben ők képességeik jogán államférfiakká magasztosulhatnak. Hogy azokká váljanak, ahhoz előbb le kell rombolni Magyarországot. Valami nagyon nagy szemétdombon majd lehetnek miniszterek, államtitkárok. Lám, ebből a tökkel ütött Károlyiból egyszer miniszterelnök lett. Miért ne lehetne Nagy Ferencből is?

A törtétek mögött ott szervezkedik egy csomó másodrangú hírlapíró, alkoholista színész. Ezek azért ellenállók, mert Kiss Ferenc, Páger Antal, Vaszary Piroska, Muráti Lili, Szeleczky Zita nagyobb tehetségének állanak ellen. Nem tudják elviselni, hogy mások is kapjanak tapsot. Azokat majd fel kell akasztani.

A tömeget, a meggyőződést az egyensúly-törvény által érintett nyocszázezer ember képviseli. Ők az oroszokat várják. Ez érthető, világos. Keresztény koponyákkal fogjuk kövezni az utakat! — üzenték a bolsevista háború pillanatában. S erre a célra alkalmasabbak az oroszok, mint az angolszászok.

Kállay Miklós és a propaganda-minisztérium javában iratja velem a „Kik árulták el 1918-ban Magyarországot”. Kielezni az új népfront ellen. Ez a parancs. Ugyanakkor a cenzúra kitörli a könyv felét. Karádi Katalin, az itatólányból lett sztár, a honvédelmi cenzúra legfőbb védnöksége alatt áll. A kártya- és rulettbotrányairól szóló tudósítást *hadiérdekből* törlik a lapból. A Magyar Nemzet megszámozza előfizetőit. Erre valósággal kitör a hisztéria. Hiszen aki legalacsonyabb számú igazolványt kapja, annak nem lesz semmi baja. Visszakap mindent.

Az 1918-as forradalomig szerte a világon a hősök, a különbek vezették a forradalmakat. Ez azonban a karrierizmus, gyávaság, jellemtelenség, hata-

lomvágy riasztó összeesküvése. Ötszáz ember ügye amihez semmi köze nincs a magyarságnak. Sokkal kevesebb, mint az 1918-as forradalomhoz volt. A felső-ötszázak és jellemileg alsó százak új patkány-lázadása ez. Olykor hivatalos kormánysegédlet mellett.

A nemzet azonban a térképre néz és látja, hogy a legközelebbi angolszász csapat még Sziciliában van, de a bolsevikiek jönnek Keletről. A Nemzeti Színház Herczeg Ferenc Byzáncát játssza. Milyen kísérteties analógia mindez. A tábornok, aki sérített hiúságból nem akar harcolni, a császári hercegnők, akik Mohamed katonáinak ölézésére várnak, a metropolitán, aki a homoluzionról vitatkozik. Byzánc ez, Konstantin és Iréne nélkül. De Kiss Ferenc, Giovanni a zsoldos elmenydörgi a figyelmeztetést:

„Ha bebocsátd a szultán követeit és lépésük végig kopog a byzanci kövezeten, királyi almafád egész termését elviheted a félkezedben, felséges Konstantin.”

Ilyenkor estéről estére felmenyaorög a taps. Vajjon hallják-e ezt a tapsot a kormányzói páholyban? Hallják-e a nemzet népszavazását az antibolsevista háború mellett és vajjon fognak-e emlékezni rá?

A cenzúra a színházi kritikából törli a vakmerő idézetet. Herczeg Ferenc is fenyegeti már Byzánc rendjét. Herczeg Ferenc „hungarista” lett?...

A katona harcol a fronton és küzd az élet, vagy halál egyértelműségével. Itt pedig minden csupa, csupa kétértelműség. Csak Mohamed vörösruhas hóhéra biztos, aki majd megjelenik az utolsó felvonás végén.

Kállay Miklós a Magyarországon vezércikket irat Szvatkó Pállal. „A feltétlen megadás elve” cím alatt. Kinek adjuk meg magunkat, amikor nincs közlünkben egyetlen ellenséges csapat sem. Ez a probléma. De hát, majd jönnek az angolszászok!

Kissé aggodalmas ugyan, hogy a Népszava és a Mai Nap, a cenzúra fényes segédlete mellett nyilvános vitát rendezhetnek ezen a címen: „Ki fog akasztatni” Parragi György azt mondja, hogy az akasztás a „tory demokrácia” feladata lesz. A háttérben Szakasits, Peyer és a kommunisták maguknak vindikálják ezt a jogot. Szamuelli óta ők már járatosabbak a szakmában.

Szófia bombázása arra mutat, hogy az angolszászok valóban a Balkánon akarnak partraszállani. Különböztetve miért is bombáznák a gyönyörű Szófiát, amelynek cipő- és fogpaszta-gyárai nem nagyon zavharthatják a demokráciák hadicéljait. Az angolok jönni fognak! Hiszen épp most volt a teheráni konferencia, amelyen a második frontról tárgyaltak Sztálinnal. Közben a pécsi kémelhárító osztály elfogja Sztálin kiküldöttjét, aki Titóhoz igyekszik. Sztálin azt parancsolja a balkáni kommunista vezérnek, hogy *a németekkel egyesülve támadja meg a Balkánon esetleg partraszálló angolszászokat.*

S ilyen hangulatban egyszer csak azt mondja Kállay Miklós, aki pontos értesüléseket kapott a teheráni konferenciáról:

— Az angolok elmentek. A balkáni partraszállás elmarad.

De ha ez igaz, akkor az angol-barátok, az amerikai-barátok mártól kezdve már nem számíthatnak senkire. Ha az angolok nem jönnek, akkor csak Sztálin jöhet. És akkor nincs más megoldás, mint harc a végső lehetőségig. Aki mást mond, vagy bolond, vagy kommunista, vagy csak közönséges hazaáruló.

1944. MÁRCIUS 19.

Hogy is mondta csak Kállay Miklós? „Az angolszászok elmentek”. De ha elmentek, akkor miért tart tovább ez a bizonytalanság? Március közepén vagyunk és Budapest tele van újra rémhírekkel és rémjó hírekkel. Az angolok elmentek, de most az a hír járja, hogy mégis jönni fognak.

Churchill kétségtelenül a Balkánon akart partraszállást csinálni. Rooseveltnél azonban nem járt hozzá elhez. Az angolok tehát elmentek, de mégsem mentek el. Néhányan úgy tudják, hogy egyenesen Washingtonból egy amerikai ezredes érkezett Magyarországra. Rooseveltnél külön megbízottja. Március 20-án Kossuth-ünnepély lesz a pesti Vigadóban és az ünnepi beszédet maga Kállay Miklós miniszterelnök mondja.

Ugyanakkor a miniszterelnökségi sajtóosztályon valaki tudni véli, hogy a kormányzó a német főhadiszállásra megy és visszakéri a Varsó környékén harcoló magyar csapatokat.

Ha igaz, hogy Rooseveltnél megbízottja csakugyan Magyarországon van, akkor megeshetik, hogy igazuk lesz azoknak a híreknek, amelyek szerint Kállay Miklós miniszterelnök Kossuth-beszédének időpontjában angol - amerikai ejtőernyős csapatok szállanak le a Dunántúlon és Magyarország csatlakozik a nyugati hatalmakhoz.

Egyelőre ezek persze csak a megszokott ellenőrizhetetlen hírek. A Magyar Távirati Iroda szigorúan bizalmas jelentéseiben ott olvassuk Churchillnek egy interpellációra adott választát.

— Miért nem bombáztatja Budapestet? — kérdezi egy képviselő.

— Mert a budapesti parlamentben több barátom van, mint az angolban — mutat Churchill az alsóház soraira.

Ugyanakkor a szokásos sajtókonferencián az újságírók felszólítást kapnak, hogy részletesen előre méltassák Kállay Miklós Kossuth-beszédét, amely döntő fontosságú lesz az ország életében.

Szombat van, március 18-ika. A közvéleménygyártás műhelyében már íródik a vezércikk: Kállay hangsúlyozni fogja, hogy Magyarország mindig a nyugati kultúrvilághoz tartozott, annak a nyugati szellemnek szabadságharcát vívta Kossuth Lajos és a magyarság a második világháború döntő pillanataiban is ragaszkodik a függetlenségnek, önálló cselekvésnek ahhoz az ideáljához, amelyeket Kossuth testesít meg.

Ha a legitimista mágnások is felfedezték Kossuthot, akkor az angolszászok mégis csak jönni fognak.

Ebben a pillanatban belép a szerkesztő. Arca kicsit sápadt. Azt mondja:

— Hagyd abba! A Kossuth-ünnepély elmarad. A kormányzóról rossz hírek jöttek. Egyelőre senki sem tudja, hogy mi baj lehet. Hivatalos jelentés nincs. A kormányzó németországi útjáról egy betűt sem szabad írni. A cenzúra két kézzel dolgozik és kidobál a lapból okosát, bolondot. Valószínűleg a cenzorok sem tudnak már eligazodni.

Ejszaka minden csendes. A város nyugodtan alszik. Reggel hét óra tájban azonban repülőgépek légszavarja mennydörög az égen keresztül. Mi lehet ez?

Gyanútlanul bemegyek a Hétfő szerkesztőségébe, ahol vasárnap délelőtt lévén — most kezdik a munkát. Ugyanazok a riadt arcok, amelyek Teleki halála idején fogadtak.

— Mi történt? — kérdezem.

A kollégák riadtan néznek rám.

— Nem tudod? — A németek hajnalban megszállták Magyarországot.

Az elmúlt két nap eseményei csak napok múlva tisztázódnak, már mennyiben mostanában tisztázni lehet valamit.

Amikor a kormányzó külön vonata, a „Turán” Németországba érkezett, mindenkinek feltűnt a kísérek közül, hogy a határokon a szokásosnál jóval nagyobb SS-őrséget csatoltak a vonathoz. A Salzburg melletti kis állomáson a fogadtatás több mint fagyos volt. A kormányzót valósággal, mint foglyot kísérték Hitler elé s jóformán csak annyi időt engedtek neki, hogy letegye a kabátját.

Utána Ribbentrop behozott egy vaskos dossziét, amelyben azok a titkos jelentések voltak, amelyeket a német Abwehr készített Kállay megbízottjainak az angolokkal folytatott törökországi tárgyalásairól. Az egyik „angol” megbízott állítólag német generális volt. A dossziéba ez volt felírva: A magyar árulás bizonyítékai.

Hitler ultimátumszerűen követelésekkel árasztotta el a kormányzót. Rendeljük el a mozgósítást. Totálisan. Szolgáltassuk ki az összes zsidókat. A kormányzó minden pontra, erre is azt felelte:

— Nem!

— Ön át akart pártolni az angolszászokhoz! — mondotta Hitler. A kormányzó felállt és otthagytta a tanácskozó termet.

Hitler azonban előzőleg közölte azt is, hogy megszállja Magyarországot. Mindenesetre ez olyan pont volt, amelyre számítani kellett volna a kállai-kettős idején. A protokoll-főnökök az utolsó pillanatban is megkíséreltek egy végső tanácskozást, azonban Keitel hűvösen felelte:

— A repülőtérmegszakították a vonalakat. A csapatok már menetelnek. Most március 19-én délelőtt nem lehet semmiféle telefonössze-

tést kapni a Dunántúllal. A katonaság minden vonalat lefoglalt. A vidéki vonatokkal beérkező utasok mesélik, hogy a németek már elérték Győrt, Komáromot. Ellenállás nincs. Hiszen az sincs, aki erre parancsot adjon. A német titkos szolgálat emberei már hajnalban öt órakor repülőgépeken megérkeztek Budapestre. Zsilinszky Endre az egyetlen, aki ellenáll. Revolverrel fogadja a géppisztollyal rátörő német katonát. Zsilinszkyre rálőnek, de él. Keresztes-Fischer Ferenc belügyminisztert elfogják, Kállay Miklós a török követségre menekül. Általában, aki magyar hazafias alapon próbált ellenállani, annak veszélyesebb a helyzete, mint az áruló: bünszövetségének. A pfeifferek sulyokok, a nagy ferencek, az árulás bacillushordozói eltűntek. Tildy Zoltánt, a későbbi palástos hóhért Jaross Andor bűjtatja el. Szakasitsnak legjobboldalibb kollégája üzeni meg, hogy hová rejtőzzék. Vajjon hálásak lesznek-e ezért a Tildyek, Szakasitsok, mikor megmentőik állanak majd a kivégző oszlophoz kötözve?

A kormányzó — mondja valaki — meglássátok repülőgépre ül és holnap valahonnan az angol főhadiszállásról vezeti a magyar ellenállást.

Az országba azonban árad befelé a háromszázötvenezer német. Magyarország feláldozta magát egy *illyzióért*. A mi sorsunk? Istenem, ki törődik velünk? Az ország függetlensége odadobott az angol-szász szimpátiáért. Az életforma megszállottjai azt érték el, amittől legjobban féltek.

— Meglássátok — vigasztalják magukat, akik még mindig nem ismerik a tényleges erőket, — a kormányzó menekülni fog.

Igen! De a repülőtereket már megszállották a németek. A határokon már fegyver őrködik és valaki most szalad fel az utcáról:

— Azonnal jön a kormányzó!

S mikor elsuhan előttünk a jól ismert sötétkép

autó, hirtelen összeszorul a szívünk. Mögötte kétméteres SS-katonák. Hitler legmegbízhatóbb testőrei. A kormányzó gyakorlatilag fogoly.

Hogy is mondta Teherán után Káliay:

— Az angolok elmentek.

Es a németek itt vannak. Ehhez nem kellett a politikai előrelátás tudománya. De most talán megindul a harc. Harc a bolsevizmus ellen. Életre, halálra, — egyértelműen.

Mert hallga csak, mit mond a BBC-ben Sir Strafford Cripps? Azt mondja: a háború után Sztálin birodalma lesz a legnagyobb és leghatalmasabb Európában. Sztálin fogja nagylelkűen és nemesen védelmébe venni Európa összes kis-államait.

SARGA CSILLAG.

... Nézzünk hát szembe végre ezzel is! Akár hiszi valaki, akár nem, a magyar fajvédő párt — Gömbös Gyula, Zsilinszky, Eckhardt Tibor, vagy a katolikus szellemi vezér, Prohászka Ottokár „zsidó-programja” pontosan azonos volt Herzl Tivadar programjával.

Gömbös Gyula 1920-ban írta meg a Szózatban, hogy a magyar kormánynak érintkezésbe kell lépni a cionista világszervezetekkel és hazát kell adni egy hazátlan népnek.

Akik ezt hirdették, azokat „antiszemitának” kiáltották ki. Később Ben Gurion valósította meg a programot. Ha Herzl Tivadarra, vagy a magyar „antiszemitákra” hallgatnak, akkor nincs 1944. március 19.

Ez a program egyébként egy jótányit sem változott. Senki sem akart többet. Aki az úgynevezett magyar antiszemita újságokból ki tud mutatni egyetlen harcra, pogromra, gyilkosságra, vagy akárcsak utcai atrocitásra uszító sort, az megérdemli, hogy valami különleges, sok milliós díjat adjanak neki. Dollárban, aranyban, platinában! Mindegy. A magyarság nem volt soha antiszemita. Amit „antiszemitizmusnak” neveztek, az kizárólag egy védelmi állapot volt, a zsidóság nacionalista, vagy kommunista túlzóival, főként az intellektüelekkel szemben, akik a magyarság, sokszor a kereszténység gyalázásával, a destruktív tendenciákkal sokat ártottak a magyarságnak, de még inkább a zsidóságnak. A kommun 42 népbiztosa közül 35 zsidó volt. A terroristák csaknem kivétel nélkül azok. A munkások, papok, parasztok, katonák 1919-es akasztófáinak árnyékában a magyar nép megdöbbenve kérdezte: mivel

érdemeltük ezt? Az 1918-as országvesztésben részt vett zsidók meglepően nagy aránya, a külföldre menekült emigránsok magyargyűlölő propagandája, a rengeteg kihívás ellenére a magyarság jogállamhoz méltóan számolta fel ezt a kérdést, amint a jogrend helyreállt.

Most pedig, amikor bejöttek a németek, egyetlen plakáttal intézik el a kérdést. A zsidókat, — lengyelországi példára, — gettókba költöztetik. A vidéki zsidóságot a német parancs szerint a német birodalomba viszik. Ki viszi? Horthy Miklós még csak tegnap tagadta meg Hitlernek a nyolcszáz ezer zsidó kiszolgáltatását.

— Nem! — mondta.

És ez az egyetlen „nem” Magyarország önállóságába került. Roosevelt még csak tegnap köszönte meg a magyar kormányoknak, hogy olyan humanusan bánt az üldözöttekkel a megszállásig. A két egyensúly törvény kétségtelenül létrejött. De hol volt azokban inhumanitás? Azokat a felvidéki, erdélyi zsidókat, akik az idegen uralom alatt hűek voltak a magyarsághoz, kivételezték. A háborús hősokeket, vitézségi érmeseket kivételezték. A pesti vicc azt mondja, hogy kivétel az, akire rá lehet húzni egyetlen rendelkezést. Hogy az ötödik hadoszlop nyilvánvaló tagjaival nem tettek kivételt? Istenem? Mit csinálnának az árulókkal Amerikában? Erről nem szólt Roosevelt rádió-beszéde.

Tegnapelőttig mi voltunk Európa egyetlen állama, ahol szabadon, háborítatlanul élt a zsidóság. A németek lengyelországi hadjárata elől idejött hetvenezer zsidó. Befogadtuk őket. Jöttek a bukovinai zsidók, szlovákiaiak. Ki bántott közülök egyetlen egyet is? Egy hónappal ezelőtt a máramaroszigeti rendőrkapitányság vezetője, kissé savanyúan mondta nekem: három év alatt háromezeröttszázal emelkedett a máramaroszigeti zsidóság létszáma! No és

mit tesznek velük? — kérdeztem. — Semmit. Még csak nem is regisztráljuk őket.

Mutasson nekünk valaki egyetlen országot, ahol ilyen nemzeti öngyilkosságig terjedő liberalizmus uralkodik. Svájcban lágerekben éltek a menekülők. Svájcban sokszor nem is fogadták be őket. Hozzánk mindenki jött. A szélsőjobbboldaliak azt állítják, hogy Erdélybe csak úgy özönlenek át a romániai, moldvai zsidók. Miért? Indokolás: *itt jobb az élet!* Ügynevezett demokratikus országokban is lágerekben zárták a jövevényeket. Nálunk szabadon mozogtak, üzleteket kötöttek, az Azur-expresssen utaztak és azzal fenyegették a magyarságot, hogy keresztény koponyákkal fogják az utakat kövezni. Amerikában koncentrációs lágerben élnek a németek, a japánok. Magyarországon 1944. március 19-ig csak a hungaristák voltak internálva. Anglia bezáratta Moslejt és híveit. Nálunk a baloldali sajtóban szabadon lehetett uszítani az antibolsevista hadjárat ellen. Néhány hete a Mai Nap és a Népszava hasábjain nyilvános vita volt arról: *ki fog akasztani?*

Talán nem mondunk semmi rosszat, ha azt mondjuk, hogy a háborús események, főként a hitlerizmus elleni gyűlölet következtében a magyarországi zsidóság subversív párttá alakult. Kifelé húzott. Minden tagja! Egyik csupán okosabban leplezte érzelmeit, másik egyáltalán nem is leplezte, hanem tüntetett velük. A budapesti zsidó hitközség akciója: „légy szerény”, néhány okos, világosan látó zsidónak figyelmeztetése volt a túlzók, a hangosak, az útkövezők felé. Negatíve azonban mutatja, hogy *volt ok* a figyelmeztetésre. Hogy Hitlert gyűlölték? Ez emberileg, nemzetileg érthető. De Magyarországon szabadok voltak...

Magyarország 1941-ben saját érdekeit feláldozva megmentette zsidó polgárait. Saját akaratok ellenére mentette meg őket.

— Mindent vissza fogunk kapni! — hallom ma is a csontkeretes baloldali kolléga hangját.

— Kivéve önt! — válaszol rá egy hüvös diplomata-hang.

Ha 1941 áprilisában Magyarország beavatkozik Hitler ellen, mint azt a zsidóság túlzói sürgették, vagy mint újságjaik szuggerálták, tíz nap alatt legyőzik Magyarországot. Lehet hogy hazánk a győztesek oldalán áll a békekötésnél, *de ezt már senki sem éri meg a magyarországi zsidóság tagjai közül.*

Talán a száműzetésben élnek még azok a magyar zsidó iparmagnások, akik annakidején egyenesen a németek átbozsátása, a jugoszlávok, elleni háború megindítása érdekében vetették latba befolyásukat a kormányzónál, vagy legalább is a kormányzó környezetében. Miért nem jelentkeznek? Miért nem mondják meg, hogy ők is azok közé tartoztak, akik e háborút akarták, mert az egyetlen reményük volt nyolcszáz ezer zsidó honpolgár megmentésére. Időt nyerni. Átvészelni! — mondták akkor. Miért nem jönnek ma és miért nem tesznek vallomást, hogy Magyarország legalább kétszer, ha nem háromszor *áldozta fel magát miattuk!*

A németeket kezdettől fogva szenvedélyesen nyugtalanította az a nyolcszáz ezer ember, aki a bolsevista-ellenes front, a harcoló katona hátában élt. Propagandát csinált, újságjai voltak, gyárai, hadiüzemei, olykor titkos rádió állomásai és külföldi összeköttetései, külföldi bankbetétjei.

— Spionage Central von Budapest! A németek egyszerűen így nevezték Magyarországot. A magyar kormány állandóan az ország függetlenségével, a fronton harcoló honvédek életével játszott, mikor bátran és ravaszul bújtatta az üldözötteket.

Abban, hogy a németek most mégis megszállták az országot, nyolcvan százalékos része van a magyar kormány falazó politikájának. Az ankarai tárgyalá-

sokról mindent tudott a német Abwehr és a Sicherheitsdienst. Azt is tudta, hogy ezek nem vezettek semmiféle eredményre. Fel kell tételezni, hogy a németek mégis csak jobban tudták, hogy „az angolok elmentek”. Az ankarai tárgyalásokat ürügyül használta fel Hitler, hogy a magyarországi zsidóságra rátehesse a kezét. A magyar nép függetlenségébe került, hogy védte, rejtegette, humanusan kezelte az ellene is szervezkedőket.

Hát majd meglátjuk, hogyan hálálják meg mind ezt, ha visszajönnek Németországból!

A németek, kifelé egyszerűen indokolják az egész akciót.

— A zsidók munkát fognak végezni a németországi hadiüzemekben. A német férfiak a fronton harcolnak, a birodalomnak tehát munkaerőre van szüksége. Mint külföldi munkások ugyanolyan élelmezésben és ugyanolyan fizetésben fognak részesülni, mint a német munkások.

A németek azonban most nemcsak a Kállay-kormány politikájáért, az ankarai tárgyalásokért állanak bosszút, hanem mindazért, ami 1938 óta történt, vagy nem történt. Az a körülmény, hogy elsőnek Keresztes-Fischer Ferencet, a kormány belügy-miniszterét, a zsidóság legnagyobb védelmezőjét, a lengyel, francia hadifogoly tömegek bűjtaját és a zsidó menekültek őszinte barátját hurcolják K.Z.-be, szimbólikus cselekedet. Nem az ankarai tárgyalások miatt vesztették el a németek a türelmüket. A tendencia világos. A magyar népen, a kormányzón akarnak bosszút állani. Ez már a párt-fanatizmus tipikus dühe. Magyarország az egyetlen ország, ahol nem ők maguk vállalják a „piszkos munkát” — ahogy ők nevezik mindezt. A magyar csendőrséget, a rendőri, polgári hivatalnokokat vezénylik ki.

— Most megmutatjuk Horthynak! — szikrázik a Pestre küldött pártfunkcionáriusok szeme.

A „kompromittálódjunk együtt” későbbi bolsevista elmélete ez. A kormányzónak, ha lenéz a Vár ablakából látnia kell az ő nagyszerű csendőreit, a magyar faj büszkeségeit, amint a németek velük kísértetik a deportálandókat. A vidéki zsidóság elszállításáról a németek filmet vesznek fel. Az áldozatok mögött ott a kakastolias, szuronyos csendőr, a magyar rend büszke és tiszta katonája, aki eddig a Kárpátalján a legközelebbi hitközséghez kísérte a Lengyelországból menekülő zsidót, aki eddig fedezte Keresztes-Fischer nagy dunántúli emberbaráti akcióját. A filmet azonban már német regisseurök rendezik. A magyar csendőr, — épp úgy mint a bolsevik filmekben — „brutális”. A szőke német lány, aki a birodalmi határon teával, kávéval kínálja a deportáltakat a tüchtigség mintaképe. A filmet aztán a németek prezentálják Svájcnak. Bemutató, újságcikk, Weltwoche és humanizmus!

Hogy mennyire nem ura a magyar kormány ennek a kérdésnek, arra mi sem jellemzőbb, mint a zsidó iparmágnás familiák 39 tagjának külföldre mentése. A németek a csepeli és egyéb gyárak részvénytöbbségéért vállalják az életmentést. A magyar kormány tagjai, egy Portugáliában megvásárolt képeslapból értesülnek arról, hogy a 39 iparmágnás leszállt a lisszaboni repülőtéren. A német propaganda, titokban még mindig a Horthy-rendszer, a kormány tagjai ellen akarja felhasználni azt, amit a németek csináltak. Látjátok, — mondják — a nagyokat kiszöktették. A kicsiket deportálják.

De vajjon fognak-e valaha filmet készíteni a Szovjetbe hurcolt hatszáz ezer magyarról? Fognak-e törődni a sorsukkal? Mondhat-e köszönetet Roosevelt: utóda Sztálinnak, hogy humanusan bánt velük? És vajjon a magyar nép, amely most kenyeret ad az üldözötteknek, amely elrejtja az értéktárgyaikat, vajjon mit kap hálából, ha majd egyszer visszatérnek? Le-

köpi-e majd a Szovjetből szabaduló magyar hadifoglyot s megkérdezik-e, hogy miért harcoltál disznó magyar? Vajjon mit fognak kapni a papok, püspökök, egyházak, akik most a pápai, a svéd misszió, a különféle nemzetközi szervezetek menleveleit osztogatják. Péhm József, akiből később Mindszenty lesz? Vagy Ravasz László? És mindazok a papok, szerzetesek, akik most a Rózsák terén tízezzel sorban állóknak osztogatják a menleveleket, kivételezést, akik keresztelnek, vagy hamis keresztleveleket adnak? Vajjon értük elmegy-e majd valaki a new-yorki főrabbihoz, vagy Kahána Mózeshez, aki tízezer szerzetest deportáltat egyszerre?

Ami most folyik Buapesten, arról csak egyet lehet mondani: a magyar nép nem akarta ezt!

A Joint későbbi kimutatása szerint a német K.Z-ekből percentuálisan és számszerűen a magyar zsidók közül tértek vissza legtöbben. Lengyelország zsidóságának kilencvennégy százaléka megsemmisült. Ha Magyarország 1941-ben beavatkozik Hitler ellen, a magyar zsidóság kilencvennégy százaléka is elpusztul. Így a csonkaország területére, az ott lakott hatszázezerből háromszázhatvanezer tért vissza. Tízezreket el sem szállítottak. Tízezrek megmenekültek a munkaszázadokban. Hol van a hétszázezer áldozat, amelyről a propaganda beszél? Ha egyetlen egy halt volna meg, bűn lenne az is. *De nem a magyarság bűne.* A zsidókat nem a magyarok adták ki nem a magyarok szállították el, hanem a megszállott országból elszállították a német funkcionáriusok. „Nincs jobboldali és baloldali bűn” — írja egy magyar író. Azok, akik elítélik, ami a tengelyországokban történt, Katynról hallgattak. A szovjet koncentrációs lágerekről is hallgattak. Millió lengyel elszállításáról hallgattak. És ez a hallgatás, a nyugati némaság végzetes példa volt. Azt tanácsolta a német pártembereknek, a hitlerizmus túlzóinak: ha

ti is úgy, mi is úgy. Ha egy felől lehet ölni, akkor az nem lehet tilos a másik oldalnak sem. Ha 1943-ban a Nyugat bátran megbélyegzi a katyni tömeggyilkosságot, akkor egész bizonyos, hogy a német túlzók soha nem mertek volna kegyetlenkedni a zsidókkal. Minden brutalitás, a katyni rémtett nyugati elhallgatása után kezdődött. Nincs jobboldali bűn és nincs baloldali bűn. És nincs kétféle erkölcs. Vagy, vagy! Nem lehet azt mondani, hogy hja erről nem tehetünk, mert ezt a nagy és dicső szovjetszövetséges cselekedte. Mert akkor azt mondja a másik fél: amit a szovjet megtehet, azt megtehetem én is. És valahol, valami nagyon magas német pártbüroban ezt mondta valaki. A zsidóság ennek köszönheti a borzalmas, véres és brutális tragédiáját, amely azonban legalább annyira nyugati szegény, mint amennyire német szegény. Az emberiség szegénye. És ebben legeslegkevésbé a magyarságé.

A németországi K.Z-ekről először 1945. május 11-én az angol, amerikai rádiókból hallott a magyarság. Azokról nem tudott senki. Az orosz K.Z-ekről, a bennük szenvedő magyarokról, németekről, az eladott kettőszázezer lengyelországi német gyerekről, a magyar gyerekről, aki elpusztult a Szovjetben mindenki tud. És ez nem az emberiség szegénye? Ez nem bűn? A katyni gyilkos fent ül majd a nürnbergi emelvényen és a magyar munkaszázad parancsnokát, aki egy ember veszteség nélkül hozta haza a századot — felakasztják.

De hát most még csak 1944 júniusát írja a nap-tár. És az üldözöttek azt vágják a magyarság szemébe.

— A magyar nép és a magyar középosztály nem védte meg őket a függetlensége, nemzeti léte, szövetségi becsülete és megbízható hírneve szüntelen veszélyeztetésével. Most már nincs mód a védelem-re. Magyarország megszállás alatt áll. A rádió je-

lenti, hogy New-Yorkban Takaró Géza nagytisztelt úr, szimáptiájának kifejezése céljából feltűzte a sárga csillagot. Vajjon feltűzi majd, a hatszázezer magyarért is a keresztet, az angyalos címet? Itt nem lehet szimpátia-tüntetések rendezni. A katonák a fronton küzdenek. A bolsevizmus közelít a határok felé. Házaink, templomaink, gyermekeink holttestét betakarja a nyugati bombaszönyeg. „Nem védjük meg őket”. Már magunkat védeni sincs erőnk. S ha most már csak magunkat védjük, vajjon bűn-e az?

Mert ha bűn, akkor bűnösök vagyunk!

A LETÉPETT GYERMEKFEJ.

Nem tudjuk, mit sejtenek odaát a tengeren túl ennek a szónak jelentőségéből:

Légiriadó!

A bolsevisták csak kétszer bombázták Budapestet. Leszórtak néhány kis bombát, nem okoztak semmi kárt, aztán sietve elmentek. Másodszor lelőtték mind a hetvenhat hazatérő gépüket. Azóta nem jöttek.

Most a HÉV. soroksári-úti végállomásánál hirtelen megszólalnak fejünk fölött a szirénák. Körül gyárak, hidak, vasúti átjárók, gáztartályok. Közelségben Csepel és a ferencvárosi pályaudvar. Egy földszintes ház pincéjében nyilvános óvóhely. Ha valaki rádob egy nagyobb követ, beomlik az egész. Mégis legalább száz ember zsúfolódik össze benne. Egy német katona kimegy az udvarra, leteszi maga mellé a puskáját, oda hívja a ház nagy farkas kuttyáját. Egészen mindegy — mondja. — Idekint legalább ez a viskó nem temeti be az embert.

Az emberek kint állanak az udvaron. Egyhangú vélemény: bombázás nem lesz. Miért bombázzanak bennünket az angol-amerikaiak. Hiszen Churchill megmondta: nem bombáztatom Budapestet, mert a magyar parlamentben több barátom van, mint az angolban. Az oroszok nem mernek nappal jönni. Tehát bombázás nem lesz.

Fél óra múlva a soroksári dombok fölött hirtelen apró kerek fehér foltok jelennek meg. Valaki elkiáltja magát!

— Jönnek az amerikai ejtőernyősök!

A pesti pesszimista azonban azt mondja.

— Puccoljunk lefelé az óvóhelyre!